

reducing anxiety, and promoting the integration of children with special educational needs into inclusive school environments.

Keywords: inclusion, diagnostics, social status, intellectual disabilities, children with special educational needs, psycho-pedagogical support.

Подано 29.05.2025

Рекомендовано до друку 20.06.2025

DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2025.48.17>

УДК 376.011.3-051-056.264:005.336.2-027.22

Л.З.Пакушина

<https://orcid.org/0000-0002-5930-8558>

pakushyn2007@vu.cdu.edu.ua

ДІАГНОСТИКО-КОНСУЛЬТАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА: СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ

Мета статті розкрити сутність та складові терміну «діагностико-консультативна компетентність вчителя-логопеда». Відповідно здійснено аналіз літературних джерел та з'ясовано, що сутність та складові такого терміну досі не були представлені вітчизняними науковцями. Тривалий час у педагогічній науці розрізнено розглядалися діагностична та консультативна діяльності та компетентності вчителів різних спеціалізацій. З'ясовано, що діагностична компетентність виділяється як важливий етап професійної діяльності педагогів будь-якого фаху та водночас як складова їх професійної компетентності. Консультаційна компетентність є надзвичайно важливою для вчителів-логопедів і визначається науковцями як компонент їх комунікативної компетентності та водночас як складова їх професійної компетентності.

Відзначено, що вчитель-логопед є особливим педагогом. Його професійна діяльність споріднена із діяльністю лікаря й залежить від психофізичного стану кожного із його учнів. Для стимулювання навчання учнів вчитель-логопед використовує особливі засоби. Одним із таких засобів є консультування як близьких людей, так і інших педагогів, які навчають та виховують особу із порушеннями мовлення. І таке консультування органічно пов'язане із діагностичною роботою вчителя-логопеда.

За допомогою літературних джерел визначено, що діагностико-консультаційна компетентність вчителя-логопеда є його важливим професійним психічним новоутворенням. Складовими такої компетентності є когнітивний, операційно-діяльнісний, ціннісно-мотиваційний та індивідуально-особистісний компоненти. Її формування відбувається у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, результатом якої є їх здатність вирішувати складні інтегровані завдання дослідницького та інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Ключові слова: діагностика; компетентність; педагогічна діагностика; діагностична компетентність вчителя; консультація; консультування; консультативна компетентність; діагностико-консультативна компетентність вчителя-логопеда.

Постановка проблеми. У процесі професійної діяльності будь-якого вчителя-логопеда є такий важливий напрям діяльності, як діагностика. Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує цей термін як «розділ медицини, який вивчає ознаки хвороб, методи і принципи дослідження організму для встановлення діагнозу» (Бусел, 2005, с. 302). У кінці 20-х – на початку 30-х років ХХ століття цей медичний термін набув поширення у соціології (Бондаренко, 2021, с. 21), а пізніше завдяки роботам німецького дослідника К. Інгенкампа почав використовуватися й у педагогіці (Галузьяк, Холковська, 2015, с. 6). Також органічно зайняв панівне положення у сфері логопедії як галузі корекційної, а нині спеціальної освіти, що сформувалася на перетині медичної та педагогічної наук і тому природньо інтегрує до свого змісту саме медичні терміни. У 2020 році Стандартом вищої освіти України визначено, що однією зі спеціальних компетентностей, якими мають володіти сучасні бакалаври спеціальної освіти, є їх готовність до діагностико-консультаційної роботи (СК-8) (Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2020, с. 7).

Дійсно, тенденція збільшення кількості дітей із порушеннями мовлення, що спостерігається останнім часом в нашій країні, вимагає від такого фахівця глибоких медико-педагогічних знань та діагностико-консультаційних вмінь, як для визначення сутності логопедичної проблеми (постановки діагнозу), так і для планування й реалізації необхідної корекційно-розвивальної роботи із дітьми з різними порушеннями мовлення. Крім того важливо вміти чітко й зрозуміло доносити батькам дітей із порушеннями мовлення сутність їх проблеми та шляхи її розв'язання, а також зуміти заохотити їх до співпраці з логопедом за для досягнення стійкого успіху у такій діяльності.

Саме тому питання формування діагностико-консультаційної компетентності майбутніх логопедів є актуальним і потребує додаткових досліджень відповідно до сучасних умов розвитку українського суспільства. Але перш ніж формувати таку важливу властивість особистості майбутнього фахівця необхідно розуміти, що саме вона означає.

Аналіз досліджень і публікацій. Трактовку сутності поняття «діагностико-консультаційна компетентність вчителя-логопеда» на жаль ми не знайшли у жодній із робіт вітчизняних науковців. Проте окремо один від одного питання діагностичної компетентності різних педагогів і консультаційної діяльності вчителів-логопедів науковцями вивчалися. Так, наприклад, формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи вивчала дослідниця С. Мартиненко (Мартиненко, 2012, с. 155-161), складові структури діагностичної компетентності викладача закладу вищої освіти розглядали такі дослідники, як О. Лагодинський та А. Зінченко (Лагодинський, Зінченко, 2023, 21), В. Ягупов і О. Кириченко (Ягупов, Кириченко, 2022, с. 66-73) та інші. Проте в Україні «кількість науково-педагогічних робіт, в яких здійснювалося дослідження різних аспектів процесу формування діагностичної компетентності майбутніх корекційних педагогів», за зауваженням вітчизняної дослідниці Н. Левіної, «є обмеженою» (Левіна, 2020, с. 145).

Питання підготовки вчителя-логопеда до консультаційної роботи із батьками розглядали такі вітчизняні науковці як О. Друганова та В. Коваленко. За їх ствердженням «проблема формування готовності вчителя-логопеда до роботи із батьками дітей із порушеннями мовлення не є новою», а тому «сутність, зміст, основні завдання консультаційної роботи вчителя-логопеда розглядаються багатьма вченими як складова їх комунікативної компетентності». Комунікативна ж компетентність вчителя-логопеда у свою чергу виявляється також складовою його професійної компетентності (Друганова, Коваленко, 2024, с. 83).

Таким чином, консультаційна компетентність є однією зі складових як комунікативної, так і професійної компетентності вчителя-логопеда. Щодо ж до діагностичної компетентності спеціальних педагогів, то вченими тривалий час вона вивчалася окремо від консультаційної компетентності. І лише у 2012 році дослідниця Л. Федорович, представляючи основні положення концепції підготовки логопедів до роботи з дітьми раннього віку з ризиком виникнення порушень мовлення, виділила й завдання такої підготовки щодо сфери діагностико-консультаційної діяльності, вперше поєднавши «психолого-педагогічне вивчення особливостей психофізичного розвитку і освітніх можливостей дітей раннього віку з ризиком виникнення порушень мовлення та обмеженими можливостями здоров'я» із «консультаванням дітей раннього віку з ризиком виникнення порушень мовлення та обмеженими можливостями здоров'я, членів їх сімей і педагогів з проблем освіти» та «наданням консультаційної допомоги членам сімей дітей раннього віку з ризиком виникнення порушень мовлення та обмеженими можливостями здоров'я з питань сімейного виховання» (Федорович, 2012, с. 286-290).

Отже, сутність поняття «діагностико-консультаційна компетентність вчителя-логопеда» залишається ще й досі не розкритою. Тому, маємо поетапно сформувати його, спираючись на думки дослідників щодо окремих складових цього поняття, наявних у наукових роботах дослідників останніх років.

Мета статті – сутність поняття діагностико-консультаційна компетентність майбутнього вчителя-логопеда та його складові.

Виклад матеріалу дослідження. Згідно Закону України «Про вищу освіту» термін «компетентність» – це «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (Про вищу освіту, 2014, 1). Словник української мови термін «компетентний», тлумачить як 1) «такий, який має достатні знання в якій-небудь галузі; який із

чим небудь добре обізнаний; тямущий»; 2) який має певні повноваження» (*Компетентний – тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн, б. д.*). Тобто, іншими словами компетентний вчитель-логопед – це той хто має повноваження та здатний провадити професійну діяльність на основі динамічної комбінації отриманих у процесі професійної підготовки знань, умінь, навичок та відповідних психологічних якостей і властивостей особистості. Відповідно діагностико-консультативна компетентність вчителя-логопеда також формується у процесі його професійної підготовки, завдяки поступовому набуванню студентами відповідних знань, умінь, навичок та утворенню необхідних психологічних властивостей, які спонукатимуть особистість до плідної професійної діяльності. Щоб визначити більш детально сутність такої компетентності розглянемо окремо поняття «педагогічна діагностика» та «діагностична компетентність педагогів».

На думку О. Мельник, «діагностика – це спеціальний вид педагогічної діяльності, спрямований на вивчення та розпізнання стану об'єктів (суб'єктів) навчання і виховання з метою взаємодії вчителя й учня та ефективного управління цим процесом» (Мельник, 2002, с. 42).

За визначенням вітчизняного педагога І. Підласого педагогічна діагностика – це «система технологій, засобів, процедур, методик та методів висвітлення обставин, умов та факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків... Саме діагностування виступає першим необхідним (обов'язковим) компонентом раціонально організованої педагогічної та навчальної праці, і тому педагогічна діагностика покликана обслуговувати усі навчально-виховні проекти – від їх зародження до завершення, від задумів до наслідків реалізації (Підласий, 1998, с. 9-13).

О. Кривонос зазначає, що «предметом педагогічної діагностики є діяльність із визначення на наукових засадах якості перебігу і результатів освітньої (навчальної) роботи, виявлення оптимальних умов і факторів для розвитку її суб'єктів» (Кривонос, 2021, с. 11).

Науковець І. Плохута зауважує, що «раніше основна увага дослідників була спрямована на проблему оцінювання результатів навчальної діяльності тих, хто вчиться, а нині предметом педагогічного діагностування становиться проблема вимірювання результативності всіх компонентів педагогічного процесу та використання результатів діагностування в ході планування та здійснення педагогічного процесу в певному навчально-виховному закладі, а також і його вдосконалення». Також автор наголошує, що «без діагностування неможливе правильне та раціональне управління педагогічним процесом у цілому та окремими його компонентами (Плохута, 2023, с. 35-44).

Обґрунтовуючи поняття діагностичної компетентності вчителя С. Горбулінська, Л. Боднар та Н. Голуб зазначили, що це «вміння проводити контроль та аналізувати здібності фізичного, психічного, розумового розвитку, рівня морального, естетичного виховання, умов сімейного життя і виховання дітей» (Горбулінська, Боднар, Голуб, 2021 с.48).

Дослідниця С. Мартиненко (2012) розглядає діагностичну компетентність педагога як «інтегровану здатність особистості (вчителя) на основі знань про педагогічну діагностику, сформованих діагностичних умінь, навичок, досвіду вивчати, досліджувати та прогнозувати розвиток навчально-виховного процесу загалом і конкретного учня зокрема» (с. 156).

І. Плохута (2023) діагностувальну компетентність визначає як «професійно важливе психічне утворення, зміст якого складають діагностувальна підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностувальної функції науково-педагогічній діяльності» шляхом творчого дотримання її педагогічних принципів і використання сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування суб'єктів педагогічного процесу. Здатність педагога реалізовувати свою діагностувальну функцію у науково-педагогічній діяльності ґрунтується на його ціннісно-мотиваційній, когнітивній, операційно-діяльнісній, індивідуально-психічній і суб'єктній компонентах діагностувальної компетентності» (с. 44).

Таким чином, педагогічна діагностика є важливим етапом професійної діяльності будь-якого педагога (і логопеда у тому числі), а також аналогічно консультативній педагогічній діяльності є важливою складовою їх професійної компетентності.

Проте вчитель-логопед є особливим педагогом, який навчає як дітей, так і дорослих правильному мовленню та розвиває їх комунікативні вміння, які є основою для подальшого успішного навчання та життєдіяльності особистості. Його діяльність споріднена також із діяльністю лікаря. Тому й

завдання навчальної діяльності вчителя-логопеда можуть бути різноманітними і залежати у першу чергу від стану порушення мовлення кожного конкретного учня, його психофізичних можливостей та рівнів готовності близьких людей бути активними помічниками вчителя-логопеда для закріплення набутих мовленнєвих навичок учнів у їх вільному мовленні. Тому для активізації навчання учнів різного віку із різними мовленнєвими порушеннями вчителю-логопеду необхідно використовувати зовсім інші засоби та способи, аніж вчителям різних навчальних предметів. Одним із таких засобів можна вважати педагогічні впливи вчителя-логопеда у процесі відповідної консультативної роботи на близьких людей та педагогів-предметників, які беруть участь у навчанні та вихованні особи із порушенням мовленням.

Саме тому у професійній діяльності вчителя-логопеда його діагностична компетентність має бути органічно пов'язана із консультативною. Опосередковане підтвердження нашої думки знаходимо у праці Ю. Пінчук яка, розглядаючи наявні в державі нормативно-правові документи та їх проекти щодо професійної діяльності вчителя-логопеда на логопедичному пункті зауважує, що діагностична робота логопеда потребує «багато часу на початку навчального року, фактично два-чотири тижні. Паралельно ведеться потужна і тривала консультаційна робота з батьками» дітей для організації їх навчально-корекційної роботи (Пінчук, 2023, с. 44). Тому далі маємо з'ясувати й сутність консультативної компетентності вчителя-логопеда.

Термін «консультація» має латинське походження й дослівно перекладається, як «нарада; розгляд; звертання за порадою». У словниках української мови, доступних завдяки системі Інтернет, визначається у двох значеннях: 1) як рада фахівця з якого-небудь питання; і 2) надання рад з яких-небудь питань, тобто консультування (*Консультація – тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн, б. д.*).

Лікар-імунолог Б. Булеза зауважує, що «консультування – це сукупність процедур, спрямованих на допомогу людині у вирішенні проблем і прийнятті важливих рішень стосовно навчання, професійної кар'єри, шлюбу, сім'ї, здоров'я, вдосконалення особистості і міжособистісних взаємовідносин. Консультування найчастіше пов'язують із психологією. Проте роль консультанта можуть виконувати й лікарі, психіатри, педагоги, соціальні працівники, менеджери, працівники правоохоронних органів, чітко усвідомлюючи при цьому межі своєї компетенції» (Булеза, 2018, с. 117).

Дослідниця І. Тригуб, характеризуючи структурні етапи консультування (дослідження проблеми, її визначення, встановлення шляхів вирішення, планування процесу вирішення проблеми, етап діяльності, етап оцінки і зворотного зв'язку), відповідно до положень Державного стандарту соціальної послуги консультування, тим самим опосередковано визначає діагностику, як важливу й невід'ємну частину процесу консультування (Тригуб, 2014, с. 187).

Отже, щоб бути компетентними у сфері діагностико-консультативної логопедичної діяльності майбутні вчителі логопеди мають: 1) знати ознаки різних мовленнєвих порушень та розуміти причини виникнення таких порушень; володіти методиками, техніками та технологіями як діагностування, так і комунікації із людьми різного віку та із різними психологічними станами (когнітивна складова); 2) вміти планувати шляхи вирішення визначеної проблеми та представляти їх близьким своїм учнів і іншим педагогам, а також володіння методиками та технологіями їх навчання та наснаження щодо корекційно-розвивальної роботи із особами із різними мовленнєвими порушеннями (операційно-діяльнісна складова); 3) для здійснення вище зазначених складових у майбутніх вчителів-логопедів має бути відповідно налаштована ціннісно-мотиваційна особистісна сфера, яка сприятиме формуванню їх психологічної готовності до роботи із особами з різними мовленнєвими порушеннями та їх близькими людьми (ціннісно-мотиваційна та індивідуально-особистісна складова). Такі професійні знання, вміння та навички вчителів-логопедів напевно є достовірним свідченням й наявності у них здатності до розв'язання складних інтегрованих завдань, які нині активно постають перед сучасними вчителями інклюзивних класів закладів середньої освіти і вимагають від них як глибини знань та впевненості в діях, так і здатності до організації нестандартних, інноваційних корекційно-розвивальних навчально-виховних заходів.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Таким чином, можемо зазначити, що діагностико-консультаційна компетентність вчителя-логопеда – це його професійно важливе психічне новоутворення, яке робить фахівця здатним до вирішення складних інтегрованих завдань дослідницького та інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти на основі

його когнітивних, операційно-діяльнісних, ціннісно-мотиваційних та індивідуально-особистісних складових. Цікавим для нас у подальшому є питання формування діагностично-консультативної компетентності майбутніх вчителів-логопедів в умовах сучасного закладу вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. **Бондаренко, Н. О.** (2021). Соціальна діагностика. Київ, 240 с. <https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a3b8c2e-dd54-413b-8fe2-abfbdfb02fa1/content>.
2. **Булеза, Б. Я.** (2018). Консультування в медико-соціальній роботі. С. 116-119. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/53259/1/116-119.pdf>.
3. **Бусел, В. Т.** (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови. ВТФ «Перун». С. 302. <https://archive.org/details/velykyislovnyk/page/302/mode/2up?view=theater&q=%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
4. **Галузяк, В. М. & Холковська, І. Л.** (2015). Педагогічна діагностика: курс лекцій. ТОВ «Ніланд ЛТД». 155 с.
5. **Горбулінська, С., Боднар, Л. & Голуб, Н.** (2021). Формування діагностичної компетентності вчителя біології. *Збірник наукових праць*. 4, 46-54. Уманський державний педагогічний університет. https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2021/4/8.pdf
6. **Друганова, О. & Коваленко, В.** (2024). Підготовка вчителя-логопеда до консультативної роботи з батьками як актуальна науково-практична проблема. *Новий колегіум*. 3 (115), 82-88. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ebef7ca6-fadf-4387-afa1-81e0abba41a6/content>.
7. **Компетентний** – тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн (б.д). Словник – тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. <https://slovyk.ua/index.php?swrd=Компетентний>.
8. **Консультація** – тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн (б.д). Словник – тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>.
9. **Кривонос, О.** (2021). Педагогічна діагностика: історичні витоки, генезис, сучасні підходи в контексті концепції «Нова українська школа». *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»*. (с. 131-168). <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/кривонос.pdf>
10. **Лагодинський, О. С. & Зінченко, А. А.** (2023). Формування діагностичної компетентності викладача закладу вищої освіти як проблема педагогіки. *Академічні візії*, 21. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/450/410/413>.
11. **Левіна, Н. Г.** (2020). Постановка проблеми формування діагностичної компетентності майбутніх корекційних педагогів у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 71, Т. 2. 144-149. http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/71/part_2/29.pdf.
12. **Мартиненко, С. М.** (2012). Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Серія: Педагогічні та історичні науки*, 103. С. 155-161. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2012_103_24.
13. **Мельник, О. М.** (2002). *Підготовка майбутніх учителів початкових класів до діагностичної діяльності* [Неопубл. дис. канд. пед. наук]. Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.
14. **Підласий, І. П.** (1998). *Діагностика та експертиза педагогічних проєктів*. Україна.
15. **Пінчук, Ю. В.** (2023). Організаційно-правові засади роботи вчителя-логопеда на логопедичному пункті у закладі середньої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія)*. Випуск 44. <https://sj.edu.ua/index.php/kpsp/article/view/1393/1136>.
16. **Плохута, І. С.** (2023). Розвиток діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки. Дис. д. філософії. 011 – «Освітні, педагогічні науки». Київ. <https://nuou.org.ua/assets/documents/rkr-dis-25-11.pdf>
17. **Про вищу освіту**, Закон України №1556-VII (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
18. **Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**: Наказ Міністерства освіти і науки України №799 (16.06.2020) (Україна). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/016-Spets.osvita-bakalavr.28.07.pdf>.
19. **Тригуб, І. І.** (2014) Соціальне та психологічне консультування як складові професійної діяльності в галузі освіти. *Акмеологія – наука XXI століття*. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4895/1/I_Trigub_05_14_konf_NDL.pdf
20. **Федорович, Л. О.** (2012). Концептуальні засади підготовки логопеда до роботи з дітьми раннього віку у вищих навчальних закладах в умовах інтеграції в Європейський освітній простір. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Вип. 21. С. 286-290. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2012_21_74.
21. **Ягунов, В. В. & Кириченко, О. М.** (2022). Діагностувальна компетентність та її формування у майбутніх фахівців у педагогічній теорії. *Pedagogy and Psychology*, X (102), Випуск 263. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2022/08/Diagnostic-competence-and-its-formation-in-future-specialists-in-pedagogical-theory-V.-V.-Yagupov-E.-N.-Kyrychenko.pdf>

References:

1. Bondarenko, N. O. (2021). Sotsialna diahnostryka. Kyiv. 240 с. <https://dglb.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a3b8c2e-dd54-413b-8fe2-abfbdfb02fa1/content>.
2. Buleza, B. Ya. (2018). Konsultuvannia v medyko-sotsialnii roboti. S. 116-119. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/53259/1/116-119.pdf>.
3. Busel, V. T. (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. VTF «Perun». S. 302. https://archive.org/details/velykyislovnyk/page/302/mode/2up?view=theater&q=%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_4.
4. Haluziak, V. M. & Kholkovska, I. L. (2015). Pedahohichna diahnostryka: kurs lektsii. TOV «Niland LTD». 155 s.
5. Horbulinska, S., Bodnar, L. & Holub, N. (2021). Formuvannia diahnostrychnoi kompetentnosti vchytelia biolohii. Zbirnyk naukovykh prats. 4, 46-54. Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet. https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnyk_nayk_praz/2021/4/8.pdf.
6. Druhanova, O. & Kovalenko, V. (2024). Pidhotovka vchytelia-lohopeda do konsultativnoi roboty z batkamy yak aktualna naukovopraktychna problema. *Novyi kolehium*. 3 (115), 82-88. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ebef7ca6-fadf-4387-afa1-81e0abba41a6/content>.
7. Kompetentnyi – tlumachennia, orfohrafii, novyi pravopys onlain (b.d). Slovnyk – tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy, orfohrafichnyi slovnyk onlain. <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=Компетентний>.
8. Konsultatsiia – tlumachennia, orfohrafii, novyi pravopys onlain (b.d). Slovnyk – tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy, orfohrafichnyi slovnyk onlain. <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>.
9. Kryvonos, O. (2021). Pedahohichna diahnostryka: istorychni vytoky, henezys, suchasni pidkhody v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola». Teorii ta tekhnolohii innovatsiinoho rozvytku profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola». (s. 131-168). <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/кривнос.pdf>.
10. Lahodynskyi, O. S. & Zinchenko, A. A. (2023). Formuvannia diahnostrychnoi kompetentnosti vykladacha zakladu vyshchoi osvity yak problema pedahohiky. *Akademichni vizii*, 21. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/450/410/413>.
11. Levina, N. H. (2020). Postanovka problemy formuvannia diahnostrychnoi kompetentnosti maibutnykh korektsiinykh pedahohiv u protsesi vyvchennia profesiino oriientovanykh dystsyplin. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 71, T. 2. 144-149. http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/71/part_2/29.pdf.
12. Martynenko, S. M. (2012). Formuvannia diahnostrychnykh kompetentsii u maibutnykh uchyteliv pochatkovoii shkoly. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova]. Serii: Pedahohichni ta istorychni nauky*, 103. S. 155-161. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2012_103_24.
13. Melnyk, O. M. (2002). Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv do diahnostrychnoi diialnosti [Neopubl. dys. kand. ped. nauk]. Zaporizkyi oblasnyi instytut pisladyplomnoi pedahohichnoii osvity.
14. Pidlasyi, I. P. (1998). *Diahnostryka ta ekspertyza pedahohichnykh proektiv*. Ukraina.
15. Pinchuk, Yu. V. (2023). Orhanizatsiino-pravovi zasady roboty vchytelia-lohopeda na lohopedychnomu punkti u zakladi serednoi osvity. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova (Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia)*. Vypusk 44. <https://sj.udu.edu.ua/index.php/kpsp/article/view/1393/1136>.
16. Plokhuta, I. S. (2023). Rozvytok diahnostovalnoi kompetentnosti u maibutnykh doktoriv filosofii v protsesi osvitno-naukovoii pidhotovky. *Dys. d. filosofii*. 011 – «Osvitni, pedahohichni nauky». Kyiv. <https://nuou.org.ua/assets/documents/rkr-dis-25-11.pdf>.
17. Pro vyshchu osvitu, *Zakon Ukrainy №1556-VII* (2014) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
18. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 016 «Spetsialna osvita» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy №799* (16.06.2020) (Ukraina). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/016-Spets.osvita-bakalavr.28.07.pdf>.
19. Tryhub, I. I. (2014) *Sotsialne ta psykholohichne konsultuvannia yak skladovi profesiinoi diialnosti v haluzi osvity*. *Akmeolohiia – nauka XXI stolittia*. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4895/1/I_Trigub_05_14_konf_NDL.pdf.
20. Fedorovych, L. O. (2012). Kontseptualni zasady pidhotovky lohopedu do roboty z ditmy rannoho viku u vyshchykh navchalnykh zakladakh v umovakh intehratsii v Yevropeiskyi osvitnii prostir. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seria 19 : Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia*. Vyp. 21. S. 286-290 http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2012_21_74.
21. Yahupov, V. V. & Kyrychenko, O. M. (2022). *Diahnostovalna kompetentnist ta yii formuvannia u maibutnykh fakhivtsiv u pedahohichnii teorii*. *Pedagogy and Psychology*, X (102), Vypusk 263. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2022/08/Diagnostic-competence-and-its-formation-in-future-specialists-in-pedagogical-theory-V.-V.-Yagupov-E.-N.-Kyrychenko.pdf>

PAKUSHYNA L. DIAGNOSTIC-CONSULTATIVE COMPETENCE OF A SPEECH THERAPIST TEACHER: ESSENCE AND COMPONENTS.

The purpose of this article is to explore the essence and structure of the term "diagnostic-consultative competence of a speech therapist teacher." Accordingly, an analysis of relevant academic literature has been carried out. It was found that the concept and its components have not yet been clearly defined by domestic scholars. For a long time, pedagogical science has treated diagnostic and consultative activities, as well as the relevant competencies of teachers in different specializations, as separate domains. The analysis revealed that diagnostic competence is recognized as a critical stage in the professional activity of teachers across all fields, as well as a core element of their

professional competence. Consultative competence, in turn, is especially important for speech therapist teachers and is identified by researchers both as a component of communicative competence and as a constituent of overall professional competence.

The article emphasizes that a speech therapist teacher is a distinct type of educator. Their professional practice shares features with that of a medical practitioner and is influenced by the psychophysical condition of each individual student. To facilitate learning, speech therapist teachers employ specific strategies. One such strategy is the provision of consultations — not only to the child's close relatives but also to other educators involved in the teaching and upbringing of individuals with speech disorders. This consultative function is inherently linked to the teacher's diagnostic work.

Based on the literature reviewed, it is determined that diagnostic-consultative competence constitutes an important professional psychological formation of the speech therapist teacher. This competence includes four key components: cognitive, operational and activity-based, value and motivational, and individual and personal. It is developed during the professional training of future specialists, enabling them to address complex, integrated research and innovation-driven challenges in the field of special and inclusive education.

Keywords: diagnostics; competence; pedagogical diagnostics; diagnostic competence of a teacher; consultation; consulting; consultative competence; diagnostic-consultative competence of a speech therapist teacher.

*Подано 29.05.2025
Рекомендовано до друку 20.06.2025*